

Startnotitie accommodatiebeleid

Datum raadsvergadering	28 maart 2024
Afdeling	Samenleving/BOR
Manager	J. Piersma
Behandelend ambtenaar	drs. M. Kassels
Portefeuillehouder	K. Arendz, J. Dijkstra, M. van der Meer, R. de Vries

Inleiding

In het collegeprogramma 2022-2026 *Sûn wurkje oan 'e takomst* wordt een integraal plan voor de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed aangekondigd. In het plan moet ook onderzocht worden of (en hoe) functies in (sport)accommodaties te combineren zijn, en hoe het gebruik mogelijk efficiënter kan. Voor het maken van dat plan is € 100.000 door de raad toegezegd. Daarnaast staat op de lange termijnagenda (LTA) voor het eerste kwartaal van 2024 de 'evaluatie van het (sport)accommodatiebeleid' genoteerd. Wij stellen voor deze beide opgaven te combineren in het formuleren van nieuw 'accommodatiebeleid'.

Waarom accommodatiebeleid?

Trends en ontwikkelingen hebben gevolgen voor de behoefte aan accommodatie. Te denken valt dan aan demografische ontwikkelingen of economische veranderingen. Ook trends in vrije tijdsbesteding, in sport en bewegen, in cultuur beleven, en in ontmoeting en ontspanning zijn van invloed op het gebruik van ruimte, binnenshuis én in de buitenruimte.

Een paar voorbeelden: sinds jaren neemt het aantal mensen dat lid is van een sport- of culturele vereniging af. Het aantal vrijwilligers dat bereid is te helpen met het beheer en onderhoud van de gebouwen en velden staat onder druk. Bestuursleden voor verenigingen en stichtingen zijn steeds moeilijker te vinden.

Er zijn dus meerdere redenen om met accommodatiebeleid aan de slag te gaan.

Zo is er sinds de fusie van de vier gemeenten geen accommodatiebeleid geformuleerd. Het beheer van accommodaties kent vele vormen; het is nodig dit te harmoniseren.

Een tweede reden is de noodzakelijke verduurzaming van gebouwen. Veel verenigingen en stichtingen zien de noodzaak van verduurzaming, maar kunnen de kosten daarvan niet altijd (volledig) zelf dragen.

De gemeente heeft de ambitie om in 2040 energieneutraal te zijn. Hiervoor moet een integraal plan voor de verduurzaming van de gebouwen worden gemaakt; dit is reden om ze vanuit een breder perspectief onder de loep te nemen.

In de LTA is de evaluatie van het (sport)accommodatiebeleid aangekondigd. Ons inziens zou het beleid niet alleen over *sport*accommodaties moeten gaan, maar zou het over *alle* accommodaties moeten gaan. Plannen die we maken voor sportaccommodaties kunnen immers niet los gezien worden van de plannen die we maken voor *andere* accommodaties. Dit vraagt allereerst om enige afbakening.

De afbakening van accommodatiebeleid

- Wat is in onze definitie een accommodatie?
Een accommodatie is een gebouw en/of terrein, een (sport)veld of speelplek.
- Welke accommodaties passen in ons beleid?
Dat zijn de accommodaties waar de gemeente op enige wijze (mede)verantwoordelijk voor is:
1^e omdat de gemeente (juridisch) eigenaar is, en/of
2^e omdat de gemeente de accommodatie of de activiteiten met subsidie ondersteunt, of vanwege het maatschappelijk belang van die activiteiten.
- Om welke activiteiten gaat het?
Het gaat om de sectoren sport, cultuur, welzijn en gezondheid, om recreatieve of educatieve activiteiten in de vrije tijd, en om ontspanning en ontmoeting. De activiteiten worden in veel gevallen door vrijwilligers georganiseerd (professionals zijn ondersteunend).
- Wat valt wel en wat valt niet in het beleid?
De zwembaden, en de publieke ruimte van de professionele zorg- en welzijnsorganisaties die niet geschikt zijn voor multifunctioneel gebruik of medegebruik vallen buiten de reikwijdte van dit accommodatiebeleid. De bibliotheekgebouwen betrekken we wél in het accommodatiebeleid, althans waar het gaat om de locatie en de ruimte.
Ditzelfde geldt voor de schoolgebouwen. Voor de scholen zijn er eigen beleidskaders, het Integraal Huisvestingsplan en de onderwijsvisie. De schoolgebouwen kunnen op onderdelen in het onderzoek meegenomen worden, bijvoorbeeld daar waar er koppelkansen zijn voor het medegebruik van ruimte buiten schooltijd.
 - ✓ Het accommodatiebeleid waar we mee aan de slag gaan gaat over: sporthallen en gymzalen, sportterreinen en -velden, speelplekken, musea, podia, dorps- en buurthuizen, MFA's/MFC's en clubhuizen.

Het doel van accommodatiebeleid

Om uitvoering te kunnen geven aan het gemeentelijk beleid op het terrein van sport, cultuur, welzijn en gezondheid is er behoefte aan ruimte, aan accommodatie.

We weten dat sociale, culturele en sportieve activiteiten bijdragen aan het welbevinden en de gezondheid van onze inwoners, aan het gevoel van saamhorigheid dat zij ervaren, en dat dankzij deze activiteiten ook sociaal isolement kan worden tegengegaan.

De plaats, inrichting en uitrusting van de accommodaties voor die activiteiten zijn medebepalend voor de mate waarin onze beleidsdoelen bereikt zullen worden. Bereikbaarheid, toegankelijkheid en nabijheid zijn factoren van betekenis.

Kort gezegd, goede accommodaties dragen bij aan de leefkwaliteit van een dorp, wijk, kern of gebied. Door beleid te maken kunnen we richting geven, en onderbouwde keuzes maken over accommodaties, bijvoorbeeld over de verduurzaming ervan. Zonder dit beleid stagneert ook het beheer van die gebouwen, terreinen, sportvelden en speelplekken.

- ✓ Het doel van accommodatiebeleid is het bepalen van uitgangspunten aan de hand waarvan we voldoende, kwalitatief goede, bereikbare, duurzame en toekomstbestendige accommodaties in Waadhoeke kunnen realiseren en in stand houden.

Korte voorgeschiedenis

Sinds 2018 is in Waadhoeke al veel werk verzet dat betrekking heeft op accommodaties. Er zijn beleidsnota's geschreven en beheerplannen gemaakt. Daarnaast is onlangs besloten dat we in het kader van de prestatieafspraken tussen gemeente, woningbouwcorporaties en huurdersverenigingen de ontmoetingsplekken in Waadhoeke inclusief hun bijbehorende functies gaan inventariseren. De informatie uit deze inventarisatie kunnen we gebruiken bij het maken van het accommodatiebeleid. Ook wordt in verband met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari jl. een omgevingsvisie voor Waadhoeke gemaakt. Hieronder zetten we in het kort de belangrijkste initiatieven die raken aan accommodatiebeleid op een rijtje.

Sportbeleid

Een groot deel van de sportaccommodaties wordt door de gemeente beheerd. Samen met Optisport BV beheren we sporthal *De Trije*. Ook beheren we tien van de achttien gymlokalen waar o.a. het bewegingsonderwijs door de scholen wordt gegeven. Daarnaast zijn we verantwoordelijk voor een deel van het onderhoud van de buitensportaccommodaties. De sportverenigingen zelf hebben, in aanvulling op het werk van de gemeente, ook een belangrijke taak in het beheer van het terrein en de velden. Daarnaast beheren ze de eigen verenigingsgebouwen.

In de sportnota *Waadhoeke beweegt mee!* is o.a. over sportaccommodaties opgenomen: "Sportaccommodaties moeten in orde zijn en voldoen aan de huidige en toekomstige vraag. Een vitale vereniging kan niet zonder een vitale sportaccommodatie. Daarom willen we bereiken dat sportvoorzieningen betaalbaar zijn, kwalitatief van hoog niveau, duurzaam en optimaal bezet." (p.29)

Op 21 december 2023 heeft de raad eenmalig een bedrag van € 350.000 beschikbaar gesteld voor de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed voor sport en cultuur; voor die gebouwen die geen eigendom van de gemeente zijn. De raad heeft besloten om in lijn met het dorpen- en wijkenfonds ook voor accommodaties van sport- en culturele verenigingen een subsidieregeling te maken voor een bijdrage in de kosten van verduurzaming van de accommodaties.

Cultuurbeleid

In de cultuurnota *Kultuer yn Waadhoeke, mei-inoar meitsje we it mei!* is niet specifiek iets over accommodaties geschreven. Een tiental grotere organisaties (en de muziekverenigingen) hebben een

eigen gebouw, maar het merendeel van de muziek-, toneel- en zangverenigingen in Waadhoeke huurt ruimte in een dorps huis of multifunctioneel gebouw.

Twee initiatieven rond accommodaties zijn op dit moment actueel:

In de raadsvergadering van 19 oktober 2023 is besloten een onafhankelijk onderzoek te laten uitvoeren naar de functie en de toekomstbestendigheid van Theater *De Koornbeurs*. Hiervoor is € 35.000 beschikbaar gesteld.

In het collegeprogramma 2022-2026 is een onderzoek aangekondigd naar een bredere functie voor het oude stadhuis in Franeker als schakel tussen het planetarium en Museum *Martena*. In de Kadernota 2024-2027 is hiervoor een bedrag van € 20.000 uitgetrokken. Dit onderzoek staat gepland in 2024.

Gezondheidsbeleid

Een goede gezondheid heeft veel met persoonlijke factoren te maken; het hangt o.a. samen met leefstijl, opleiding en inkomen. Daarnaast heeft ook de sociale kwaliteit en inrichting van de fysieke leefomgeving invloed op de gezondheid van mensen. De *Health in All Policies*-benadering van de World Health Organisation (WHO) houdt in dat bij het maken van beleid het effect van dat beleid op de gezondheid van mensen wordt nagegaan, en andersom. Een stimulerende, aantrekkelijke en beweegvriendelijke leefomgeving kan immers bijdragen aan de gezondheid van onze inwoners, en is van belang voor de 'sociale basis' in dorpen en kernen. Eén van de ambities van het gezondheidsbeleid is dan ook dat de fysieke leefomgeving van Waadhoeke moet uitnodigen tot gezond gedrag, bewegen, (buiten)spelen en ontmoeten.

Dorps- en buurthuizenbeleid

Op 30 november 2023 heeft de raad ingestemd met de startnotitie *Moetsje yn 'e takomst*. De gemeente Waadhoeke telt een dertigtal dorps- en buurthuizen die, met uitzondering van één buurthuis, allemaal in eigendom zijn van een stichting of vereniging. De gemeente ondersteunt de accommodaties met subsidies. De bestaande regelingen moeten worden herzien en hiervoor moet beleid gemaakt worden. De raad heeft hiervoor € 50.000 beschikbaar gesteld.

Gemeentelijke gebouwen

In de raadsvergadering van 29 juni 2023 is het geactualiseerde Beheerplan Gebouwen 2023-2032 vastgesteld. In het bijbehorende Duurzaam Meerjaren Onderhoudsplan (DMJOP) is de verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen voor een periode van tien jaar in beeld gebracht. Daarmee is duurzaamheid een integraal onderdeel van het gebouwenbeheer geworden. In lijn met de ambitie van de gemeente om in 2040 energieneutraal te zijn, is een kostenraming gemaakt waarbij is uitgegaan van uitvoering over zestien jaar. De verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed is op ruwweg 10 miljoen euro geraamd. In de Kadernota is voor 2024 een bedrag van € 2.500.000 gereserveerd om met de verduurzaming te kunnen starten.

In het DMJOP is uitgegaan van de instandhouding van gebouwen, dat wil zeggen dat er gekeken is naar het onderhoud voor de huidige functie en het gebruik, inclusief de verduurzaming.

Bestuurlijk kader

Naast het collegeprogramma 2022-2026, de Kadernota 2024-2027 en het genoemde beleid zijn drie landelijk gesloten akkoorden belangrijk: het Klimaatakkoord (juni 2019), het Sportakkoord II (dec 2022) en het Gezond en Actief Leven Akkoord Gala (feb 2023).

Meest relevante B&W- en raadsbesluiten

Datum:	Door:	Besluit:
28 nov 2019	raad	<i>Waadhoeke beweegt mee!</i> Sport- en beweegnota
16 apr 2020	raad	Cultuurnota <i>Kultuer yn Waadhoeke, mei-inoar meitsje we it mei!</i>
3 dec 2020	raad	<i>IHP, Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting Waadhoeke</i>
3 dec 2020	raad	<i>Kansen voor elk talent, ûnderwiis foar de takomst</i> , Onderwijsvisie
28 okt 2021	raad	Beheerplan Buitensportaccommodaties 2022-2026
29 juni 2023	raad	Geactualiseerd Beheerplan Gebouwen 2023-2032 met daarin de DMJOP's (duurzame meerjaren onderhoudsplannen)
29 juni 2023	raad	Nota gezondheidsbeleid 2023-2026 - <i>Sûnens foarop</i> - (samen)werken aan een vitaal en veerkrachtig Waadhoeke
19 okt 2023	raad	Startnotitie <i>Een onafhankelijk onderzoek naar de toekomstbestendigheid van Theater de Koornbeurs</i>
30 nov 2023	raad	Startnotitie Dorps- en buurthuizenbeleid <i>Moetsje yn 'e takomst</i>
14 dec 2023	B&W	<i>Meerjarige prestatieafspraken 2024-2026</i> gemeente Waadhoeke, corporaties en huurdersverenigingen
21 dec 2023	raad	Verduurzaming maatschappelijk vastgoed sport en cultuur (subsidieregeling)

Procesvoorstel

Uit de korte voorgeschiedenis blijkt dat er door de raad al veel beleid is vastgesteld dat verband houdt met het op te stellen accommodatiebeleid. Wat betreft het college zijn hiermee de kaders voor het op te stellen beleid voldoende helder. Daarom is het niet nodig dit proces met het bepalen van (nadere) kaders te starten.

1) Stappenplan

a) Inventarisatie

Om iets over het huidige én toekomstig beheer en gebruik van gebouwen en terreinen te kunnen zeggen is eerst een inventarisatie nodig. In die inventarisatie gaat het allereerst om de accommodatie zelf, het gaat daarbij over het huidige en toekomstig gebruik, de staat van onderhoud, de geschiktheid van de inrichting en de uitrusting (zoals het materiaalengebruik), en om de 'duurzaamheidswinst' (hoe goed is het gebouw nu geïsoleerd en wat kost het om het te verduurzamen).

b) Onderzoek

Vervolgens worden in het accommodatie-onderzoek alle aspecten uit de inventarisatie gewogen en wordt er naar de locatie gekeken en een omgevingsanalyse gemaakt die niet per se aan gemeentegrenzen gebonden is. Zo ontstaat een beeld van het gebouw, het terrein, van de kern of

dorp, of van een gebied als geheel. In deze fase betrekken we vanzelfsprekend de inwoners en organisaties (verenigingen en stichtingen) waar het om gaat.

c) Beleid

Het beleid analyseert trends en ontwikkelingen die krapte of overschot tot gevolg hebben voor de behoefte aan accommodatie, en voor het gebruik ervan. Het beleid bestaat uit uitgangspunten die voor een bepaalde sector (zoals sport en bewegen), functie (ontmoeting, educatie), of geografisch gebied als meetlat gebruikt kunnen worden. We zoeken samenhang en afstemming op hoofdlijnen, en zoomen in op details. Essentieel is dat in onze optiek accommodatiebeleid ook altijd maatwerk is. Accommodatiebeleid is gestoeld op een visie voor de lange termijn. Het beleid maken we dan ook voor een langere periode. Gedurende die periode wordt het beleid voortdurend bijgesteld.

d) Plan

De laatste stap in het maken van accommodatiebeleid is het maken van een accommodatieplan. Het plan bestaat uit een beschrijving per accommodatie van de mogelijkheden en beperkingen. Aan de hand van de inventarisatie, het uitgevoerde onderzoek en het vastgestelde beleid wordt bepaald of er maatregelen voor die accommodatie nodig zijn, en zo ja, welke.

2) Tijdplanning

Wie	Wanneer	Wat
	2024	
Raad	28 mrt	Besluit over startnotitie accommodatiebeleid
organisatie	apr/mei	Selectie van bureau en voorbereiding van de uitvoering
organisatie	Q2 en Q3	Inventarisatie en onderzoek van accommodaties; met daaruit volgend een mogelijke koers voor beleidskeuzes
B&W	Q4	Besluit over een mogelijke koers voor beleidskeuzes
organisatie	Q4	Vorbereiden informatie naar de raad
Raad	Q4	Ateliersessie
	2025	
organisatie	Q1	Uitwerken beleidskeuzes
B&W	Q1	Besluit over beleidskeuzes
Raad	Q1/2	Kernsessie debat over beleidskeuzes
B&W	Q2	Besluit over beleidskeuzes accommodatiebeleid
Raad	Q2	Besluit over beleidskeuzes accommodatiebeleid

Opdracht aan het college

1. Inventariseer de accommodaties die in deze startnotitie zijn omschreven;
2. Verzamel alle informatie over: huidig en toekomstig gebruik, staat van onderhoud, geschiktheid van de inrichting en de uitrusting, en de 'duurzaamheidswinst';
3. Onderzoek trends en ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor de accommodaties;
4. Presenteer de inventarisatie en het onderzoek in een ateliersessie aan de raad;
5. Adviseer over de uitgangspunten voor het beleid in een kernsessie;
6. Breng de beleidstekst ter vaststelling in de raad.

